

Development of Marital Satisfaction Model Based on Executive Functions with Mediation of Empathy in Working Couples

Tahereh Fazaeli

Phd student of Counseling, Department of Counseling, Faculty of Humanities, Khomein Branch, Islamic Azad University, Khomein, Iran.

Hasan Heidari *

Associate Professor, Department of Counseling, Faculty of Humanities, Khomein Branch, Islamic Azad University, Khomein, Iran.

Rahim Hamidipour

Assistant Professor, Department of Counseling, Farhangian University of Tehran, Tehran, Iran

Abstract

The purpose of this study was to investigate the development of a model of marital satisfaction based on executive functions with the mediation of empathy in working couples. The design of the current research is of a descriptive-correlation type. For this purpose, 500 working couples in Tehran were selected using stratified cluster sampling and responded to Barclay's Executive Functions Scale, Jolliffe and Farrington's Basic Empathy Scale, and Enrich's Marital Satisfaction Questionnaire. Data analysis was done using structural equation modeling. Also, SPSS and AMOS software were used to classify, process, analyze data and check the research hypotheses. The evaluation of the hypothetical research model using fit indices showed that the hypothetical model fits the measurement model (CFI=0.98, NFI=0.94, RMSEA=0.02). The results of the research showed that the executive functions through the mediation of empathy have a significant effect on marital satisfaction at the level of $P < 0.05$. executive functions are indirectly effective in marital satisfaction through empathy. Therefore, to improve marital satisfaction, intervention in executive functions And empathy in working couples can be important

Keywords: Executive Functions, Empathy, Marital Satisfaction, Working Couples.

* Corresponding Author: heidarihasan@yahoo.com

How to Cite: Fazaeli, T., Heidari, H., Hamidipour, R. (2023). Development of Marital Satisfaction Model Based on Executive Functions with Mediation of Empathy in Working Couples, *Journal of Culture of Counseling and Psychotherapy*, 14(55), 125-149.

تدوین مدل رضایت زناشویی بر اساس کارکردهای اجرائی با نقش میانجی همدلی در زوجین شاغل

طاهره فضائلی دانشجوی دکتری رشته مشاوره، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد خمین، خمین، ایران

حسن حیدری * دانشیار گروه مشاور، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد خمین، خمین، ایران

رحیم حمیدی پور استادیار گروه مشاوره، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران

چکیده

هدف از مطالعه حاضر بررسی تدوین مدل رضایت زناشویی بر اساس کارکردهای اجرائی با میانجیگری همدلی در زوجین شاغل بود. طرح پژوهش حاضر از نوع توصیفی همبستگی است. برای این منظور ۵۰۰ نفر از زوجین شاغل شهر تهران با استفاده از نمونه‌گیری خوشه‌ای طبقه‌ای انتخاب شدند و به مقیاس کارکردهای اجرائی بارکلی، مقیاس همدلی اساسی جولیف و فارینگتون و پرسشنامه رضایت زناشویی اینریچ پاسخ دادند. تحلیل داده‌ها با استفاده از مدل‌یابی معادلات ساختاری انجام شد. همچنین برای طبقه‌بندی، پردازش، تحلیل داده‌ها و بررسی فرضیه‌های پژوهش از نرم‌افزارهای SPSS و AMOS استفاده شد. ارزیابی مدل فرضی پژوهش با استفاده از شاخص‌های برازندگی نشان داد که مدل فرضی، با مدل اندازه‌گیری برازش دارد (CFI=۰/۹۸، NFI=۰/۹۴، RMSEA=۰/۰۲). نتایج پژوهش نشان داد که کارکردهای اجرائی با واسطه‌گری همدلی بر رضایت زناشویی در سطح $P < 0/05$ تأثیر معناداری دارد. کارکردهای اجرائی به‌طور مستقیم و غیرمستقیم از طریق همدلی در رضایت زناشویی مؤثر است. از این رو جهت بهبود رضایت زناشویی، مداخله در کارکردهای اجرائی و همدلی در زوجین شاغل می‌تواند دارای اهمیت باشد.

کلیدواژه‌ها: کارکردهای اجرائی، همدلی، رضایت زناشویی، زوجین شاغل.

مقاله حاضر برگرفته از رساله دکتری رشته مشاوره دانشگاه آزاد واحد خمین است.

* نویسنده مسئول: heidarihassan@yahoo.com

مقدمه

خانواده و کار دو حوزه مهم زندگی مدرن هستند (چونگ، چان، لانیر و وونگ^۱، ۲۰۲۲). از این رو در طی سال‌های اخیر، اشتغال هر دو زوج، تغییرات گسترده‌ای را در ساختار خانواده و نقش‌های خانوادگی ایجاد کرده است (پلات، لایس، سو، ونگ و لیانگ^۲، ۲۰۲۲). تغییر نقش‌ها، روابط و ساختار خانواده در خانواده‌های دوسر شاغل، سبب بروز مسائل مختلفی در این خانواده‌ها شده است که هم زندگی خانوادگی و هم زندگی کاری را تحت تأثیر قرار می‌دهد (موسوی، سماواتیان و نوری، ۱۳۹۸). یکی از مسائل مهم مرتبط با زندگی خانوادگی که از اشتغال زوجین تأثیر می‌پذیرد، رضایت زناشویی^۳ است (یو^۴، ۲۰۲۲). در یک رابطه زناشویی، رضایت زناشویی به‌عنوان وضعیتی تعریف می‌شود که شامل تعاملات متقابل افراد متأهل و ارزیابی ذهنی از تمام تجربیات عاطفی و شناختی در ازدواج است (چلیک، چلیک، یواش و سولر^۵، ۲۰۲۲). کوچار و شارما^۶ (۲۰۱۵) معتقدند که رضایت زناشویی ارزیابی کلی از وضعیت رابطه زناشویی یا رابطه عاشقانه کنونی فرد محسوب شده و می‌تواند انعکاسی از میزان شادکامی و احساس مطلوب زوجین نسبت به رابطه زناشویی خود باشد. داشتن یک ازدواج رضایت‌بخش منجر به انعطاف‌پذیری بیشتر در مدیریت فشارهای زندگی، کاهش خطر آسیب‌های روانی، سازگاری بهتر، طول عمر بیشتر (ویزمن، گیلیمور و سالینگر^۷، ۲۰۱۸) و مشکلات سلامت روان کمتر می‌شود (ویزمن، سابارا و بیچ^۸، ۲۰۲۱). همچنین رضایت زناشویی پیش‌بینی‌کننده‌ی خوبی برای بهزیستی، کیفیت زندگی و تعهد زناشویی در بزرگسالی بعدی است (نونز، مارتینز، لیال، پیچورو، فریرا، آیالا-نونز^۹، ۲۰۲۲، علیزاده‌فرد و رزاقی، ۱۴۰۰). در همین راستا نتایج امیدوارکننده‌ی

1. Chung, G. S. K., Chan, X. W., Lanier, P., & Wong, P. Y. J.
2. Pluut, H., Ilies, R., Su, R., Weng, Q., & Liang, A. X.
3. Marital Satisfaction
4. Yoo, J.
5. Çelik, E., Çelik, B., Yavaş, Ş., & Süler, M.
6. Kochar, R. K., & Sharma, D.
7. Whisman, M. A., Gilmour, A. L., & Salinger, J. M.
8. Whisman, M. A., Sbarra, D.A., Beach, S.R.H.
9. Nunes, C., Martins, C., Leal, A., Pechorro, P., Ferreira, L. I., & Ayala-Nunes, L.

پورابراهیم، خوش‌کنش و مرادی (۱۳۹۵) نشان داد که زوجین هر دو شاغل از صمیمیت زناشویی کمتری نسبت به زوجین یکی شاغل برخوردار می‌باشند.

از طرفی، در سالیان اخیر به‌جای استفاده از مفاهیم کلی، پژوهشگران بر ویژگی‌های جزئی‌تر و ویژگی‌های فردی زوجین تمرکز کرده‌اند. در این بین، نقش متغیرهای شناختی در رضایت زناشویی مطالعه شده است (رایگانی، عیسی‌زادگان و زینالی، ۱۴۰۱). کارکردهای اجرایی^۱ یکی از اساسی‌ترین ابعاد عملکردهای شناختی است که اشاره به مکانیسم‌های کنترلی دارد که در تنظیم شناخت و رفتارهای انسان به کار می‌روند و زمانی که فردی بخواهد مهارت‌های شناختی بالاتری را اعمال کند، ضروری به نظر می‌رسد (نصیر، تان و فن^۲، ۲۰۲۱). اصطلاح کارکردهای اجرایی معمولاً برای توصیف فرآیندهای عصبی شناختی پیچیده مانند توانایی فرد برای تنظیم توجه و تمرکز، نظارت بر خود، برنامه‌ریزی، سازمان‌دهی، انعطاف‌پذیری شناختی، درگیر شدن در استدلال انتزاعی، حل مسئله، مهار تکانه‌ها، شروع تکالیف و تنظیم هیجان استفاده می‌شود (ویلیامز، مک‌اووی، لیم، شی، کومار، ناگراجان^۳ و همکاران، ۲۰۲۲). این ساختارهای شناختی چندبعدی، برای رفتار هدفمند و حل مسئله در همه جنبه‌های زندگی، اعم از تحصیلی، شغلی یا اجتماعی ضروری هستند (رودریگز-گومز و تالرو-گوتیرز^۴، ۲۰۲۲). تحقیقات صورت گرفته در زمینه تأثیر کارکردهای اجرایی بر رضایت زناشویی، نتایج متناقضی را گزارش کرده است. برخی از تحقیقات رابطه معنی‌داری را بین کارکردهای اجرایی و رضایت زناشویی گزارش کرده‌اند (سالاری‌فر و فتاحی، ۱۴۰۰، رایگانی و همکاران، ۱۴۰۱). در حالی که برخی دیگر از مطالعات حاکی از نبود رابطه معنی‌دار بین این دو متغیر هستند (باقرزاده، حسین‌زاده ملکی، اوسکویی، زارع و برزخی فریمانی، ۲۰۲۲). شاید یکی از دلایل گزارش‌های متناقض در نظر نگرفتن مؤلفه‌های میانجی بین کارکردهای اجرایی و رضایت زناشویی است. به همین خاطر محققان به دنبال بررسی متغیرهای واسطه‌ای برآمده‌اند (خرم‌آبادی، سپهری شاملو،

1. Executive functions

2. Nasir, H., Tan, C.-S., Peh, K. S.

3. Williams, C.N., McEvoy, C.T., Lim, M.M., Shea, S.A., Kumar, V., Nagarajan, D.

4. Rodriguez-Gomez, D.A., Talero-Gutiérrez, C.

صالحی فداردی و بیگدلی، ۲۰۱۹). بررسی‌های انجام‌شده نشان داده است که همدلی^۱ ازجمله مؤلفه‌هایی است که با هر دو مؤلفه کارکردهای اجرایی و رضایت زناشویی ارتباط دارد؛ برای مثال نتایج دونگ، دونگ و چن^۲ (۲۰۲۲) نشان داد که پدران دارای همدلی شناختی، افسردگی و تعارضات زناشویی کمتر و رضایت زناشویی بالاتری را گزارش کردند. در همین راستا جهان‌دوست دالنجان، علاءالدینی و براتی (۱۳۹۹) دریافتند که همدلی عاطفی با رضایت زناشویی رابطه مثبت و معنی‌داری دارد. از سوی دیگر گودفری، کیهو، باستارداس-آلبرو و بابکوک^۳ (۲۰۲۰) نشان دادند که نقص در حافظه فعال (از مؤلفه‌های کارکردهای اجرایی) ممکن است توانایی مردان را برای استفاده از فرآیندهای همدلانه کاهش دهد و در نتیجه باعث افزایش پرخاشگری و خشونت نسبت به شریک زندگی خود شود. همچنین نتایج عبدالرحیم پور، بیرامی و هاشمی نصرت‌آباد (۱۴۰۰) حاکی از این بود که بازداری پاسخ و توجه پایدار نقش معنی‌داری در پیش‌بینی همدلی شناختی و عاطفی دارند. با توجه به پیشینه مطرح‌شده و نتایج تحقیقات، همدلی را می‌توان به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های میانجی بین رضایت زناشویی و کارکردهای اجرایی عنوان کرد ولی تاکنون پژوهشی به‌صورت مستقیم به بررسی این مسئله نپرداخته است. همدلی عنصر مهمی از تعاملات اجتماعی است که نشان‌دهنده ظرفیت عاطفی و اخلاقی برای درک حالات عاطفی دیگران است (مالینوسکوا^۴، ۲۰۲۲). روی آوردهای نظری پیرامون همدلی را می‌توان در دو طبقه شناختی و عاطفی جای داد. همدلی شناختی، ظرفیت درک عقلانی تجربه شخص دیگر، ارزیابی و شناسایی حالات عاطفی آن‌ها است (چرویک، شمیگی، هایپ، لیفرمن، انجائو و داهل^۵، ۲۰۲۲). در مقابل همدلی عاطفی به معنی ارائه پاسخ عاطفی به پاسخ‌های عاطفی فرد دیگر و ایجاد یک ارتباط عاطفی است؛

---

1. Empathy

2. Dong, S., Dong, Q., & Chen, H.

3. Godfrey, D. A., Kehoe, C. M., Bastardas-Albero, A., & Babcock, J. C.

4. Malinowska, J. K.

5. Cherewick, M., Schmiede, S., Hipp, E., Leiferman, J., Njau, P., & Dahl, R. E.

به عبارت دیگر این نوع همدلی شامل برانگیختگی هیجانی در مورد فرد دیگر است (لان^۱، ۲۰۲۲). درک و همدلی به شیوه‌های مختلف مانند رفتارهای کلامی و غیرکلامی سبب می‌شود افراد به خواسته‌ها و نیازهای شریک زندگی‌شان آگاه شوند و تلاش کنند که احساس‌ها و عواطف آن‌ها را درک کنند. این امر موجب احساس خوب زن و شوهر به یکدیگر می‌شود (رجبی، کاظمی و شیرالی‌نیا، ۱۴۰۱)؛ بنابراین، همدلی ابزاری برای تقویت روابط بین انسان‌ها است و نقش مهمی در همکاری بین افراد ایفا می‌کند (داهیر، سعد، موگلینی، لالانی و ابوخالده^۲، ۲۰۲۲).

در مجموع می‌توان گفت که رابطه بین رضایت زناشویی و کارکردهای اجرایی یک رابطه خطی نیست و به نظر می‌رسد برخی از متغیرها از جمله همدلی می‌تواند نقش واسطه‌ای معنادار ایفا کند. از این رو درک روابط بین متغیرها کمک می‌کند تا بتوان راه کارهای اساسی را به منظور بهبود و ارتقای رضایت از زندگی زناشویی تدوین و طراحی کرد. از سوی دیگر، زوجین در زندگی زناشویی خود با مشکلات و تنش‌های مختلفی مواجه می‌شوند و عدم حل و فصل مناسب و کارآمد این مشکلات موجب کاهش رضایت از زندگی زناشویی می‌شود. با توجه به اثرات و لطمات جبران‌ناپذیری که نارضایتی زناشویی بر خانواده و فرزندان می‌گذارد و همچنین اهمیت حفظ کانون گرم خانواده و پیشگیری از فروپاشی آن، پژوهش حاضر باهدف تدوین مدل رضایت زناشویی بر اساس کارکردهای اجرایی با نقش میانجی همدلی در زوجین شاغل انجام گرفت.

روش

پژوهش حاضر به لحاظ هدف، از نوع بنیادی و به لحاظ نحوه گردآوری داده‌ها، از نوع توصیفی-همبستگی است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه زوجین شاغل شهر تهران در سال ۱۴۰۰-۱۴۰۱ بود. روش نمونه‌گیری خوشه‌ای طبقه‌ای بود، به این صورت بوده که از بین ادارات دولتی ۲۲ منطقه شهر تهران ۲ منطقه به صورت تصادفی انتخاب شده و سپس از

1. Lan, X.

2. Daher, K., Saad, D., Mugellini, E., Lalanne, D., AbouKhaled, O.

هر منطقه تعداد زوج‌های شاغل در این ادارات که واجد ملاک‌های ورود پژوهش بودند، انتخاب شدند. کلاین^۱ (۲۰۱۵) معتقد است در مدل یابی معادلات ساختاری برای هر متغیر ۱۰ یا ۲۰ نمونه لازم است اما حداقل حجم نمونه ۲۰۰ قابل دفاع است؛ اما در تحلیل عاملی تأییدی حداقل حجم نمونه بر اساس عامل‌ها تعیین می‌شود نه متغیرها. اگر از مدل‌یابی معادلات ساختاری استفاده شود حدود ۲۰ نمونه برای هر عامل (متغیر نهفته) لازم است (جکسون^۲، ۲۰۰۳). در این مطالعه ۱۱ متغیر آشکار وجود داشت که اگر برای هر متغیر ۲۰ نفر هم در نظر گرفته شود، تعداد ۲۲۰ نفر نمونه مناسب می‌باشد. لذا با توجه به حجم کار تعداد ۵۱۰ نفر برای این پژوهش در نظر گرفته شد که در صورت ریزش بتوان به تعداد نمونه مطلوب بر اساس نظر متخصصان دست یافت. از این تعداد، داده‌های مربوط به ۵۰۰ نفر قابل تحلیل بودند که تجزیه و تحلیل صرفاً روی داده‌های آن‌ها انجام شد. ملاک‌های ورود شامل: سکونت در شهر تهران، داشتن رضایت آگاهانه از حضور در پژوهش، داشتن سواد حداقل دیپلم و توانایی پاسخگویی به پرسشنامه‌های پژوهش، نداشتن اقدام به طلاق، اشتغال هر دو زوج و ملاک‌های خروج شامل: عدم رضایت از شرکت در پژوهش و اشکال در هریک از ملاک‌های ورود بود. ابزارهای پژوهش به شرح زیر بودند:

ابزار پژوهش

مقیاس کارکردهای اجرایی بارکلی^۳ (BDEFS): این مقیاس توسط بارکلی (۲۰۱۲) و باهدف بازنمایی نارساکنشوری اجرایی در جمعیت‌های غیر بالینی و بالینی طراحی شد. این مقیاس ۸۹ سؤالی یک ابزار خود گزارشی است که برای محدوده سنی ۱۸ تا ۸۱ سال قابل اجرا بوده و پاسخدهی به آن بر مبنای طیف لیکرت چهاردرجه‌ای (هرگز تا همیشه) می‌باشد. مقیاس مذکور شامل پنج خرده مقیاس است که این خرده مقیاس‌ها ۵ کنش اجرایی خود مدیریتی زمان، خود سازمان‌دهی/ حل مسئله، خودکنترلی/ بازداري، خود

1. Kline, R. B.

2. Jackson, D. L.

3. Barkley's Functional Performance Scale

انگیزشی و خود نظم جویی هیجان را اندازه‌گیری می‌کنند. از این ابزار ۷ نمره استخراج می‌شود که ۵ نمره مربوط به خرده مقیاس‌ها، یک نمره کلی و نمره دیگر از ۱۱ سؤال این مقیاس که به‌عنوان فهرست کنش‌های اجرایی در ADHD مطرح شده‌اند، به دست می‌آید. علت نام‌گذاری این ۱۱ سؤال به‌عنوان فهرست کنش‌های اجرایی در ADHD این است که افراد مبتلا به ADHD در مقایسه با دیگر گروه‌های بالینی، نمره بالاتری در این فهرست کسب نموده‌اند. نمره هر یک از خرده مقیاس‌ها نیز از طریق جمع جبری سؤال‌های آن خرده مقیاس به دست می‌آید که به دلیل متغیر بودن تعداد سؤالات خرده مقیاس‌ها، دامنه نمرات آن‌ها باهم متفاوت است؛ اما به‌طور کلی، نمرات بالا در هر خرده مقیاس، بیانگر نارسایی بیشتر در آن کنش اجرایی می‌باشد. بارکلی (۲۰۱۴) برای کل مقیاس ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۱ و برای خرده مقیاس خود مدیریتی زمان، خود سازمان‌دهی/ حل مسئله، خود کنترلی/ بازداری، خود انگیزشی و خود نظم جویی هیجان به ترتیب ۰/۹۴، ۰/۹۵، ۰/۹۳، ۰/۹۱، ۰/۹۴ گزارش کرده است؛ همچنین ضرایب اعتبار باز آزمایشی برای کل مقیاس ۰/۸۴ و برای خرده مقیاس خود مدیریتی زمان، خود سازمان‌دهی/ حل مسئله، خود کنترلی/ بازداری، خود انگیزشی و خود نظم جویی هیجان به ترتیب ۰/۸۳، ۰/۹۰، ۰/۷۸، ۰/۶۲ و ۰/۷۸ گزارش شده است (بارکلی، ۲۰۱۴). در جامعه ایرانی نیز نتایج پژوهش مشهدی و همکاران (۱۳۹۴) با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی نشان داد الگوی پنج عاملی مقیاس نارسایی در کنش‌های اجرایی بارکلی در جامعه ایرانی برازش خوبی دارد. بنابراین روایی مقیاس نیز مطلوب می‌باشد. همچنین ضرایب آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس‌ها بین ۰/۸۰ تا ۰/۹۲ و برای کل مقیاس ۰/۹۶ به دست آمد. در پژوهش حاضر نیز آلفای کرونباخ کل پرسشنامه نیز ۰/۷۹ به دست آمد.

مقیاس همدلی اساسی^۱: مقیاس همدلی توسط جولیف و فارینگتون^۲ (۲۰۰۶) ساخته شده است. ویژگی‌های روان‌سنجی این مقیاس توسط آلپیر و همکاران (۲۰۰۸) در بین

1. Basic empathy scale

2. Jolliffe, D., & Farrington, D. P.

دانش‌آموزان ایتالیایی نیز مورد ارزیابی قرار گرفت. نسخه نهایی مقیاس همدلی دارای ۲۰ سؤال و ۲ خرده‌مقیاس است. خرده‌مقیاس عاطفی - هیجانی که از ۱۱ سؤال (۱، ۲، ۴، ۵، ۷، ۸، ۱۱، ۱۳، ۱۵، ۱۷، ۱۸) تشکیل شده است و خرده‌مقیاس شناختی که از ۹ سؤال (۳، ۶، ۹، ۱۰، ۱۲، ۱۴، ۱۶، ۱۹، ۲۰) تشکیل شده است (جولیف و فارینگتون، ۲۰۰۶). این پرسشنامه یک ابزار نگرش سنج و از نوع مقیاس لیکرت ۵ گزینه‌ای است که پاسخ به هر عبارت آن در دامنه‌ای از ۱ (کاملاً مخالفم) تا ۵ (کاملاً موافقم) قرار دارد. در مطالعه کار، استفانیاک، دی‌آمبروسیو، پنسالا و بیچی-ریچارد^۱ (۲۰۱۳) برای کل مقیاس ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۷ و برای خرده‌مقیاس عاطفی - هیجانی ۰/۸۴ و شناختی ۰/۷۱ گزارش شده است. همچنین در تحقیق رجیبی و همکاران (۱۳۹۵)، پایایی کل مقیاس به روش آلفای کرونباخ به میزان ۰/۹۰ و ضریب روایی همگرای این ابزار با پرسشنامه هشت ماده‌ای همدلی باستون^۲ ۰/۶۵ به دست آمد. در پژوهش حاضر نیز آلفای کرونباخ کل پرسشنامه نیز ۰/۸۲ به دست آمد.

پرسشنامه رضایت زناشویی اینریچ^۳ (ENRICH): برای سنجش میزان رضایت زناشویی از پرسشنامه تعدیل شده اینریچ استفاده شد که ۱۲ مقوله زندگی را می‌سنجد. مقیاس اول آن ۵ سؤالی و سایر مقیاس‌ها هر کدام ۱۰ سؤال دارد. فعالیت‌های نسخه اصلی آزمون ۴۷ سؤالی است که با توجه به طولانی بودن سؤالات مقیاس، نرم‌های متعددی از آن استخراج شده است و فرم به‌کاررفته در پژوهش ۳۵ سؤال می‌باشد (الماسی و همکاران، ۱۳۸۹). مقیاس زوجی اینریچ یک اندازه‌گیری کلی از روابط زناشویی است. مقیاس‌های این پرسشنامه شامل، ۱- تحریف آرمانی، ۲- رضایت زناشویی، ۳- ارتباطات، ۴- حل تعارض، پرسشنامه به‌صورت پنج گزینه‌ای (که در اصل یک نگرش سنج از نوع لیکرت است) می‌باشد. این پرسشنامه برای هر یک از ماده‌ها پنج گزینه (کاملاً مخالفم تا

1. Carré, A., Stefaniak, N., d'Ambrosio, F., Bensalah, L., & Besche-Richard, C.

2. Baston Empathy Adjectives

3. Enrich Marital Satisfaction Questionnaire

کاملاً موافقم) می‌باشد. فاورز و اولسون^۱ (۱۹۸۹) ضریب آلفای پرسشنامه برای خرده مقیاس‌های رضایت زناشویی، ارتباط، حل تعارض و تحریف آرمانی به ترتیب از این قرار است ۰/۸۳، ۰/۸۴، ۰/۸۰، ۰/۸۶ و اعتبار بازآزمایی پرسشنامه برای هر خرده آزمون به ترتیب ۰/۹۲، ۰/۹۰، ۰/۸۱، ۰/۸۶ اعلام کرده‌اند؛ و ضریب آلفای پرسشنامه در پژوهش آسوده (۱۳۸۹) با تعداد ۳۶۵ زوج «۷۳۰ نفر» به ترتیب برابر با ۰/۶۸ (با حذف سؤال ۲۴ آلفا ۰/۷۸ می‌شود) و ۰/۷۸ و ۰/۶۲، ۰/۷۷ به دست آمد (الماسی وهمکاران، ۱۳۸۹). در پژوهش حاضر نیز آلفای کرونباخ کل پرسشنامه نیز ۰/۷۴ به دست آمد.

یافته‌ها

در این پژوهش ۲۵۱ نفر (۵۰/۲ درصد) زن و ۲۴۹ نفر (۴۹/۸ درصد) مرد بودند. ۲۱ نفر (۴/۲ درصد) زیردیپلم، ۱۲۲ نفر (۲۴/۴ درصد) دیپلم، ۱۹۷ نفر (۳۹/۴ درصد) کاردانی، ۱۴۱ نفر (۲۸/۲ درصد) لیسانس، ۱۹ نفر (۳/۸ درصد) فوق‌لیسانس بودند. میانگین سن افراد نمونه ۳۱/۳۵ سال و انحراف معیار سن، ۳/۰۳ بود. در جدول ۱ شاخص‌های توصیفی متغیرهای مورد استفاده در پژوهش، شامل میانگین، انحراف استاندارد، چولگی، کشیدگی ارائه شده است.

جدول ۱. شاخص‌های مرکزی، پراکنندگی و آماره Z جهت بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها

N=400

متغیرها	میانگین ± انحراف استاندارد	کجی	کشیدگی	آماره z	Sig.
مدیریت زمان	۶/۶۳ ± ۳۹/۷۰	-۰/۱۳۴	۰/۵۴۰	۰/۰۳۱	۰/۲۰۰
سازمان‌دهی	۷/۹۹ ± ۴۳/۳۶	۰/۶۳۲	۱/۰۷	۰/۰۴۲	۰/۰۵۱
بازداری	۶/۷۰ ± ۳۴/۶۱	-۰/۲۰۸	۰/۰۸۱	۰/۰۲۸	۰/۲۰۰
خودانگیزی	۵/۰۷ ± ۲۲/۶۲	۰/۴۷۶	۰/۳۷۵	۰/۰۴۰	۰/۰۶۰
تنظیم هیجان	۵/۵۰ ± ۲۵/۵۵	۰/۲۷۵	-۰/۰۴۵	۰/۰۳۹	۰/۰۶۴
کارکردهای اجرایی	۱۹/۵۰ ± ۱۶۵/۷۵	۰/۳۰۴	۰/۵۸۷	۰/۰۴۱	۰/۰۵۰
شناختی	۵/۸۵ ± ۲۴/۵۰	۰/۰۹۳	-۰/۱۵۶	۰/۰۴۰	۰/۰۶۰

1. Fowers, B. J., & Olson, D. H.

متغیرها	میانگین $\pm$ انحراف استاندارد	کجی	کشیدگی	آماره z	Sig.
عاطفی-هیجانی	۶/۳۶ $\pm$ ۲۹/۵۲	-۰/۱۲۳	-۰/۰۹۳	۰/۰۲۶	۰/۲۰۰
همدلی	۹/۹۱ $\pm$ ۵۴/۰۲	-۰/۱۴۳	۰/۵۰۷	۰/۰۴۱	۰/۰۵۳
ارتباطات	۶/۵۷ $\pm$ ۲۷/۰۴	۰/۱۳۲	-۰/۱۶۲	۰/۰۳۱	۰/۲۰۰
حل تعارض	۵/۸۷ $\pm$ ۲۶/۲۰	۰/۱۰۲	-۰/۴۴۵	۰/۰۳۰	۰/۲۰۰
تعریف آرمانی	۳/۹۲ $\pm$ ۱۲/۵۸	-۰/۰۳۷	-۰/۴۸۱	۰/۰۳۸	۰/۰۷۹
رضایت زناشویی	۵/۹۸ $\pm$ ۲۶/۴۰	۰/۰۷۱	-۰/۴۶۰	۰/۰۲۲	۰/۲۰۰
رضایت زناشویی کلی	۱۶/۶۱ $\pm$ ۹۲/۲۲	-۰/۰۴۸	۱/۰۲۸	۰/۰۴۰	۰/۰۶۰

نتایج جدول ۱ نشان می‌دهد هیچ‌یک از متغیرهای پژوهش انحراف جدی از توزیع بهنجار ندارند و کجی توزیع نمره‌ها در دامنه (۲- و ۲) و کشیدگی در دامنه (۳ و ۳-) قرار دارد؛ بنابراین می‌توان توزیع داده‌ها را بهنجار فرض کرد. از عامل تورم واریانس (VIF)، برای رابطه خطی بین متغیرهای پیش‌بین استفاده شد که مقادیر آن برای هر یک از متغیرها کوچک‌تر از ۱۰ بودند. همچنین آماره تحمل (Tolerance)، این پژوهش تقریباً ۰/۲ را نشان داد. برای شناسایی داده‌های پرت تک متغیری از جداول فراوانی استفاده شد که داده‌ی پرتی شناسایی نشد. در جدول ۲ ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش ارائه شده است.

جدول ۲. ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیرهای پژوهش	۱	۲	۳
۱- کارکردهای اجرایی	۱		
۲- همدلی	-۰/۳۸۷**	۱	
۳- رضایت زناشویی	-۰/۴۲۷**	۰/۳۹۱**	۱

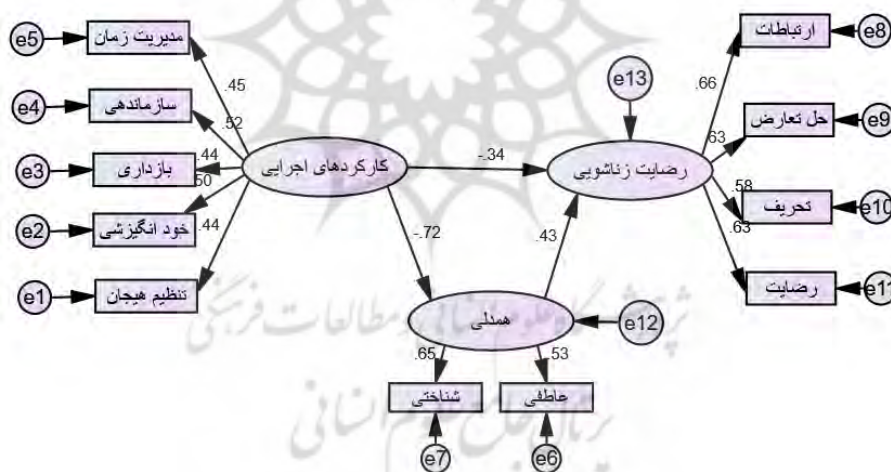
با توجه به نتایج جدول ۲، بین همدلی و کارکردهای اجرایی با رضایت زناشویی در سطح ۰/۰۱ رابطه منفی و معناداری وجود دارد. به‌منظور پاسخ به پرسش اصلی پژوهش مبنی بر اینکه: آیا مدل تبیین رضایت زناشویی با توجه کارکردهای اجرایی و نقش میانجی همدلی با داده‌های تجربی برازش دارد؟، از روش مدل‌یابی معادلات ساختاری و نرم‌افزار ایموس

نسخه ۲۶ استفاده شده است. در جدول ۳ مهم‌ترین شاخص‌های برازش گزارش شده‌اند.

جدول ۳. شاخص‌های برازش در مدل

شاخص‌های برازش مدل	χ^2/df	GFI	AGFI	NFI	CFI	RMSEA
مقدار به دست آمده	۱/۲۱	۰/۹۸	۰/۹۷	۰/۹۴	۰/۹۸	۰/۰۲
حد قابل پذیرش	کمتر از ۳	بالاتر از ۰/۹	بالاتر از ۰/۹	بالاتر از ۰/۹	بالاتر از ۰/۹	کمتر از ۰/۱

با توجه به مشخصه‌های نکویی برازش که در جدول ۳ گزارش شده برازش مدل پیش‌بینی رضایت زناشویی در سطح نسبتاً خوبی می‌باشد و مدل مفهومی ارائه شده از منظر شاخص-های برازش مدل، چارچوب مناسبی را جهت بررسی رضایت زناشویی ارائه می‌دهد. شکل ۱ الگوی آزمون شده پژوهش حاضر همراه با ضرایب استاندارد مسیرها را نشان می‌دهد.

شکل ۱. الگوی آزمون شده همراه با ضرایب استاندارد مسیرها

همان‌طور که در شکل ۱ مشاهده می‌شود، وجود رابطه، حاکی از اثر مستقیم و غیرمستقیم کارکردهای اجرایی بر رضایت زناشویی است. در جدول ۴ اثرات مستقیم متغیرها گزارش شده است.

جدول ۴. ضرایب مسیرهای مستقیم کارکردهای اجرایی و همدلی بر رضایت زناشویی

معناداری	نسبت بحرانی (C.R.)	خطای معیار (S.E)	ضریب بتا (β)	مسیرهای مستقیم
۰/۰۰۱	-۶/۲۷۴	۰/۱۷۴	-۰/۷۱۵	کارکردهای اجرایی ← همدلی
۰/۰۱۴	-۲/۴۷۰	۰/۲۴۳	-۰/۳۴۰	کارکردهای اجرایی ← رضایت زناشویی
۰/۰۰۴	۲/۹۰۵	۰/۱۷۲	۰/۴۳۳	همدلی ← رضایت زناشویی

با توجه به جدول ۴، مسیرهای مستقیم بین کارکردهای اجرایی با رضایت زناشویی $p(۰/۰۱۴) \beta(-۰/۳۴۰)$ و همدلی $p(۰/۰۰۱) \beta(-۰/۷۱۵)$ معنادار است. جهت بررسی اثر متغیر میانجی همدلی در رابطه بین کارکردهای اجرایی رضایت زناشویی، از آزمون بوت استروپ در برنامه ماکرو استفاده شد.

جدول ۵. نتایج بوت استروپ بین کارکردهای اجرایی بر رضایت زناشویی با نقش میانجی همدلی

سطح اطمینان ۰/۹۵		بوت	ضریب مسیر	مسیر غیرمستقیم
حد بالا	حد پایین			
-۰/۰۵۸	-۰/۱۸۴	۰/۰۳۱	-۰/۱۱۹	کارکردهای اجرایی ← همدلی ← رضایت زناشویی

بر اساس جدول ۵ نتایج بوت استروپ آمده است. در این روش چنانچه حد بالا و پایین این آزمون هر دو مثبت یا هر دو منفی باشند و صفر مابین این دو حد قرار نگیرد در آن صورت مسیر علی غیرمستقیم معنی دار خواهد بود. این قاعده در مورد کارکردهای اجرایی بر رضایت زناشویی با نقش میانجی همدلی صدق می کند؛ بنابراین می توان گفت همدلی در رابطه بین کارکردهای اجرایی با رضایت زناشویی زوجین شاغل نقش میانجی ایفا می کند.

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر باهدف تدوین مدل رضایت زناشویی بر اساس کارکردهای اجرایی با نقش میانجی همدلی در زوجین شاغل انجام گرفت. نتایج نشان داد که نقص در کارکردهای اجرایی با همدلی رابطه منفی و معنی داری دارد. این یافته با نتایج غدیری و سلیمانی

(۱۴۰۰)، عبدالرحیم پور و همکاران (۱۴۰۰)، ملی و پاسکار^۱ (۲۰۱۱)، کاسکیا و بار^۲ (۲۰۱۶)، فریسن^۳ (۲۰۱۹) و زینات^۴ (۲۰۱۸) همسو می‌باشد. در تبیین این یافته می‌توان گفت که به نظر می‌رسد همدلی نسبت به تغییرات کارکردهای اجرایی حساس است. می‌توان این‌گونه برداشت کرد که کارکردهای اجرایی به فرد کمک می‌کند تا رفتار همدلی را با برنامه‌ریزی شروع کنند، بتواند به درک ذهنی دیگران برسند، با کمک خودکنترلی بتواند بر هیجانات خود فائق آیند، با کمک حافظه خود، بتواند خود را در شرایط مشابه فرد دیگر به یاد بیاورد و با استفاده از کارکرد انعطاف‌پذیری بتواند از یک سو خود را با شرایط وفق بدهد و از سوی دیگر توانایی تغییر شرایط ذهنی خود را داشته باشد (ملی و پاسکار، ۲۰۱۱). از طرفی بر اساس دیدگاه اجتماعی شناختی نقص در کارکردهای اجرایی باعث کاهش تمایز بین خود و دیگران می‌شود و مانع به اشتراک‌گذاری حالات عاطفی منطبق با حالات عاطفی دیگران باشد می‌شود، برای نمونه کاهش بازداری پاسخ منجر به مشغولیت فرد با دیدگاه خود می‌شود و به دنبال آن باعث کاهش همدلی می‌شود (زی، توما و سوچان^۵، ۲۰۱۴). در همین راستا کاسکیا و بار (۲۰۱۶) نشان دادند کارکردهای اجرایی می‌تواند از طریق مهارت‌هایی مانند جلب و حفظ توجه بر توانایی همدلی تأثیر بگذارد، توجه به وضعیت عاطفی فرد دیگر و نشانه‌های محیطی (زبان بدن، حالات صورت و تن صدا..). توانایی فرد در دیدگاه‌گیری (در نظر گرفتن دیدگاه دیگران) در موقعیت‌های مختلف را بهبود می‌بخشد و به دنبال آن توانایی تنظیم احساسات و دادن پاسخ مناسب به دیگران بهبود می‌یابد. همچنین می‌توان همدلی را ناشی از توانایی فرد به توجه پایدار بر جزئیات رویداد دانست (هیس^۶، ۲۰۱۸). فریسن (۲۰۱۹) که به بررسی رابطه همدلی و کارکردهای اجرایی پرداخته است، بیان کرد در شرایطی که توجه شرکت‌کنندگان

---

1. Meil, W.M., Puskar, A.H.

2. Cascia, J., & Barr, J. J.

3. Friesen, K.

4. Zinat, T.

5. Ze, O., Thoma, P., & Suchan, B.

6. Heyes, C.

منحرف می‌شود پاسخ‌های همدلی متفاوت است و این نشان می‌دهد که نحوه حضور فرد در احساسات فرد دیگر، پاسخ همدلی بعدی را پیش‌بینی می‌کند. در واقع برای اینکه فرد همدلی بکند، ابتدا باید به وضعیت عاطفی فرد دیگر توجه کند.

یافته دیگر این پژوهش حاکی از این بود که کارکردهای اجرایی با رضایت زناشویی زوجین شاغل رابطه منفی و معنی‌داری دارد. این یافته با نتایج پرانک و کاریمانس^۱ (۲۰۱۴)، پرانک، کاریمانس و ویگبولدوس^۲ (۲۰۱۱)، خرم‌آبادی، سپهری شاملو، صالحی فدردی و بیگدلی (۱۳۹۷)، شهبازی، احمدی، چرامی و غضنفری (۱۴۰۰) همسو است. در تبیین این یافته می‌توان این‌طور بیان کرد که کارکردهای اجرایی شامل یک سری فرایندهای کنترل شناختی است که باهم در جهت تنظیم کردن و شکل دادن به رفتار مبتنی بر اهداف به کار می‌روند و در هدایت و کنترل رفتار نقش مهمی بازی می‌کنند (پرانک، ۲۰۱۱). یکی از اهداف اساسی در رضایت زناشویی حفظ ارتباط است. در هر زندگی زناشویی مواجهه با تکانه‌های مخرب که ارتباط را تخریب با حتی به نابدی می‌کشاند گریزناپذیر است. در واقع تعارض بخشی از زندگی زناشویی است. راسبوت و وان لانج (۲۰۰۳)، به نقل از خرم‌آبادی و همکاران، (۱۳۹۷) معتقدند زمانی که تعارضات ایجاد می‌شود، افراد در ابتدا و به‌طور خودکار تمایل به رفتارهایی در راستای تکانه‌های هیجانی‌شان (پاسخ‌های تکانشی) نشان می‌دهند، اما این که آیا آن‌ها بر اساس این تمایلاتشان عمل می‌کنند یا نه به دو عامل تعدیل‌کننده بستگی دارد: انگیزش و توانایی. این دو عامل توانایی به کارکردهای اجرایی مربوط می‌شود؛ یعنی زمانی افراد می‌توانند رفتار تکانشی‌شان را تغییر دهند که هم انگیزه داشته باشند و هم توانا باشند و این توانایی بدان معناست که دارای سطوح بالای کنترل اجرایی باشند (پرانک و کاریمانس، ۲۰۱۴). در حیطه روابط زناشویی نیز می‌توان این‌طور بیان کرد که کنترل اجرایی تغییر شکل انگیزش را پی‌ریزی می‌کند که به موجب آن افراد از تکانه‌های نفع شخصی دور می‌شوند و در عوض به نفع ارتباط با همسر خود پاسخ می‌دهند؛ که این

1. Pronk, T. M., Karremans, J. C.

2. Wigboldus, D. H.

امر می‌تواند سازگاری و رضایت زناشویی را به دنبال داشته باشد (خرم‌آبادی و همکاران، ۱۳۹۷). بر این اساس کارکردهای اجرایی به زوجین یاری می‌رساند تا بتواند به ارزیابی رفتار خود پرداخته و رفتارهای نامطلوب را تعدیل نمایند. این روند سبب می‌شود تا این افراد رفتارهای ناسازگار خود را به مرور کم نموده و به همان نسبت نیز از میزان چالش‌های ارتباطی با یکدیگر کاسته شده و رضایت زناشویی‌شان افزایش پیدا می‌کند (شهبازی و همکاران، ۱۴۰۰).

از دیگر نتایج این پژوهش این بود که همدمی با رضایت زناشویی زوجین شاغل رابطه مستقیم و معنی‌داری دارد. این یافته با نتایج نادری، مولوی و نوری (۱۳۹۴)، رجبی و همکاران (۱۴۰۱)، جهان‌دوست دالنجان و همکاران (۱۳۹۹)، احمدی اردکانی و فاطمی عقدا (۱۳۹۸)، غفوریان قهرمانی و مهدویان (۱۴۰۰)، گوردون و باکوم^۱ (۲۰۰۳)، چلیک و همکاران (۲۰۲۲) و جانگک^۲ (۲۰۱۹) همسو می‌باشد. در تبیین این یافته می‌توان گفت که همدمی باعث می‌شود که زوجها نسبت به یکدیگر نگاه توجه‌آمیز داشته باشند و به گفته‌های همسر خود اعتبار دهند و این امر باعث افزایش احترام و ارزش‌دهی به همسر می‌شود و این مورد خود به کاهش مقاومت در زوجها و بهبود ارتباط آن‌ها منجر می‌شود. در نتیجه سوء تفاهم بین زوجها کاهش یافته و به جای آن حس همدمی موجب افزایش رضایت زناشویی آنان می‌شود (نادری و همکاران، ۱۳۹۴). لانگک^۳ (۱۹۹۴) به نقل از غفوریان قهرمانی و مهدویان، (۱۴۰۰) نیز همسو با نتایج پژوهش حاضر نشان داد زمانی که همسران بتوانند جهان را از دیدگاه یکدیگر ببینند و همدیگر را از زاویه دید خود و شریک خود به جای دیگران ببینند، این توجه و تمرکز منجر به رابطه‌ای می‌شود که در آن رضایت آن‌ها افزایش می‌یابد و موجب استحکام بیشتر روابطشان می‌شود. بر همین اساس گوردون و باکوم (۲۰۰۳) بیان می‌کنند که همدمی یک نقطه حیاتی برای بهبود روابط زناشویی است و آن‌ها سه جزء را برای رخ دادن همدمی شناسایی می‌کنند. این سه جزء شامل دیدگاهی

1. Gordon, K. C., & Baucom, D. H.

2. Jung, S.Y.

3. Long, E.C

عمل‌گرا و منطقی از یک رابطه است که کل تصویر را می‌بیند. کاهش میل به افکار منفی و تنبیه نسبت به شریک زندگی؛ و سازمان‌دهی مجدد یا تجدید ساختار باورها در مورد رابطه و شریک زندگی است؛ بنابراین همدلی در روابط زناشویی، حل تعارض بین زوجین را تسهیل می‌کند و با دور شدن از احساسات و باورهای منفی، رضایت از زندگی را افزایش می‌دهد (چلیک و همکاران، ۲۰۲۲).

یافته مهم به‌دست‌آمده از مدل بیانگر این بود که همدلی نقش میانجی بین کارکردهای اجرایی و رضایت زناشویی را برعهده دارد؛ یعنی علاوه بر اینکه همدلی به‌طور مستقیم رضایت زناشویی را تحت تأثیر قرار می‌دهد به‌صورت غیرمستقیم هم نقش مهم خود را مابین دو متغیر مستقل و وابسته ایفا می‌کند. این یافته با برخی از نتایج کریستوفانی، سیسو، کریستوفانی، فانتوزی، اینگوگیاتو، موراتوری^۱ و همکاران (۲۰۲۰)، یان، هونگ، لئو و سو^۲ (۲۰۲۰)، سند، لایدور، لازاروس، بار-کالیفا، رافائلی و ایکس^۳ (۲۰۱۷)، رجبی و همکاران (۱۴۰۱) همسو است. در تبیین این یافته می‌توان به خاستگاه‌های عصبی مشترک بین کارکردهای اجرایی و همدلی اشاره کرد؛ مطالعات تصویربرداری نشان داده است که فعالیت نواحی مختلف پیشانی در پاسخ همدلانه و کارکردهای اجرایی درگیر است (یان و همکاران ۲۰۲۰). کارکردهای اجرایی با تأثیر بر قسمت پیشانی مغز، برنامه‌ریزی را در فرایندهای شناختی مغز تقویت و سبب ایجاد تعاملات اجتماعی سازنده‌تر و بروز رفتارهای اجتماعی سازنده‌تر از جمله همدلی می‌شود (کریستوفانی و همکاران، ۲۰۲۰). از این رو آسیب ناحیه پیشانی سبب می‌گردد فرد نتواند پیام‌های هیجانی را درک کرده و به آن‌ها پاسخ دهد. همچنین تحقیقات در روان‌شناسی رشد نیز به ارتباط بین کارکردهای اجرایی و شناخت اجتماعی به‌ویژه ظرفیت درک شرایط روانی خود و دیگران اشاره دارد (فریسن، ۲۰۱۹). همچنین هیس (۲۰۱۸) معتقد است که کارکردهای اجرایی بالا پیش‌شرط همدلی بالا خواهد بود. به این صورت که کارکردهای اجرایی به افراد

1. Cristofani, C., Sesso, G., Cristofani, P., Fantozzi, P., Inguaggiato, E., Muratori, P.

2. Yan, Z., Hong, S., Liu, F., & Su, Y.

3. Sened, H., Lavidor, M., Lazarus, G., Bar-Kalifa, E., Rafaeli, E., & Ickes, W.

کمک می‌کند تا بتواند روابطشان را با دیگران برنامه‌ریزی کنند، تکانشی عمل نکنند، اطلاعات عاطفی دیگران را حفظ کرده و در صورت لزوم آن‌ها را به‌روز کنند، تفاوت دیدگاه خودشان با دیگران را درک کنند و همدلی بیشتری نشان دهند. در ادامه زمانی که زوجین از همدلی در روابط زناشویی خود استفاده می‌کنند قادر به درک احساس‌ها و دیدگاه‌های همسر خود در طول تعامل و ارتباط با او هستند و همین امر ممکن است تعارض‌های زناشویی را به شکل آسان‌تر و موردقبول‌تری حل کنند؛ زیرا هر یک از طرفین احساس‌های طرف مقابلش را می‌پذیرد و همسرش را درک می‌کند و خود این توانایی تعارض‌های میان آنان را کمتر تشدید می‌کند؛ بنابراین زوج‌هایی که در روابط زناشویی خود سعی می‌کنند درک بیشتری از دیدگاه و دنیای همسر خود داشته باشند، حمایت بیشتری نیز از او می‌کنند و در نتیجه آنان کیفیت رابطه و رضایت زناشویی بالاتری را تجربه می‌کنند (سند و همکاران، ۲۰۱۷). در همین راستا روسن، مونی و مایس (۲۰۱۷) نشان دادند که اگر زوج‌ها این توانایی را داشته باشند که دنیای پیرامون را از نگاه یکدیگر ببینند و خودشان را به‌جای شریک دیگر در زندگی مشترک قرار دهند، رضایت آن‌ها و استحکام و دوام رابطه‌شان افزایش می‌یابد. همچنین عاطفه مثبت ناشی از همدلی موجب انعطاف‌پذیری روان‌شناختی بیشتر و تفکر حل مسئله خلاق می‌شود که در نهایت با افزایش ارتباط‌های مثبت بین شریک‌ها و کاهش تعارض‌ها، افزایش حس درک شدن توسط شریک، به‌طور مستقیم سبب افزایش رضایت زناشویی می‌شود (رجبی و همکاران، ۱۴۰۱).

این پژوهش نیز مانند سایر تحقیقات، با محدودیت‌هایی مواجه بود؛ نتایج پژوهش محدود به شهر تهران و زوجین شاغل در این شهر است؛ بنابراین باید در تعمیم آن به جوامع و شهرهای دیگر جانب احتیاط رعایت شود. علاوه بر آن، مقطعی بودن پژوهش و استفاده از پرسشنامه‌های خودگزارشی برای سنجش سازه‌ها نیز از دیگر محدودیت‌های این تحقیق هستند. شاید در یک طرح طولی و با استفاده از روش‌های دیگر سنجش مثل مصاحبه و مشاهده رفتاری، بتوان روابط همبستگی و علی بین این متغیرها را بهتر بررسی نمود. همچنین با توجه به نقش و اثر همدلی و کارکردهای اجرایی در زندگی زناشویی

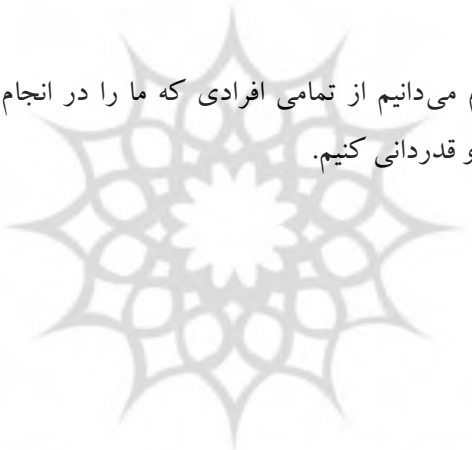
افراد، مشاوران و درمانگران حوزه خانواده، به روش‌ها و درمان‌های مبتنی بر ارتقاء همدلی و کارکردهای اجرایی در امر مشاوره و همچنین درمان مراجعان مبادرت ورزند.

تعارض منافع

این مقاله برگرفته از رساله دکتری نویسنده اول در رشته مشاوره از دانشگاه آزاد واحد خمین است. همه نویسندگان این مقاله متناسب با ترتیب ذکر شده در تدوین و نگارش مقاله سهم داشته و همگی ترتیب اسامی و نویسنده مسئول را پذیرفته‌اند و هیچ‌گونه تعارض منافی میان ایشان وجود ندارد.

سپاسگزاری

بدین وسیله بر خود لازم می‌دانیم از تمامی افرادی که ما را در انجام این پژوهش یاری نمودند، صمیمانه تشکر و قدردانی کنیم.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع

- احمدی اردکانی، زهرا، فاطمی عقدا، نسرین. (۱۳۹۸). رابطه‌ی سبک‌های دلبستگی و رضایت زناشویی با میانجی‌گری بخشش و همدلی: بررسی یک مدل. *مجله دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی مشهد*. ۶۲(۴، ۱): ۲۵-۱۵
- امیدی فر، حنا، پورابراهیم، تقی، خوش کنش، ابوالقاسم، مرادی، ایوب. (۱۳۹۵). مقایسه و رابطه خودتنظیمی هیجانی با دلزدگی و صمیمیت زناشویی در زوجین هر دو و یکی شاغل ادارات دولتی. *مشاوره شغلی و سازمانی*. ۸(۲۶): ۶۷-۵۰
- جهاندوست دالنجان، سوسن، علاءالدینی، زهره، براتی، هاجر. (۱۳۹۹). نقش هوش موفق و همدلی عاطفی در رضایت زناشویی با در نظر گرفتن نقش تعدیل‌گر سن. *فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی*. ۱۱(۴۱): ۱۵۶-۱۳۹
- خرم‌آبادی، راضیه، سپهری شاملو، زهره، صالحی فدردی، جواد، بیگدلی، ایمان‌الله. (۱۳۹۷). مدل ساختاری کارکردهای اجرایی و روابط فرازناشویی با بررسی نقش میانجی خودکنترلی. *فصلنامه روان‌شناسی شناختی*. ۶(۱): ۵۰-۴۱
- رایگانی، فاطمه سادات، عیسی زادگان، علی، زینالی، شیرین. (۱۴۰۱). روابط ساختاری کمال‌گرایی با رضایت زناشویی: نقش واسطه‌ای انعطاف‌پذیری روان‌شناختی و باورهای فراشناختی. *رویش روان‌شناسی*، ۱۱(۷): ۷۸-۶۷
- رجبی، غلامرضا، حریراوی، مهدی، تقی‌پور، منوچهر. (۱۳۹۵). ارزیابی مدل رابطه خوددلسوزی، همدلی زناشویی و افسردگی با میانجی‌گری بخشش زناشویی در زنان. *مشاوره کاربردی*. ۲۲(۲): ۱-۲۲
- رجبی، غلامرضا، کاظمی، فرزاد، شیرالی‌نیا، خدیجه. (۱۴۰۱). ارزیابی مدل رابطه بین ذهن‌آگاهی و رضایت زناشویی با میانجی‌گری همدلی زناشویی. *فصلنامه پژوهش‌های کاربردی روان‌شناختی*. ۱۳(۱): ۱۹۸-۱۸۳
- سالاری‌فر، محمدرضا، فتاحی، ریحانه. (۱۴۰۰). نقش میانجی انعطاف‌پذیری شناختی در رابطه هوش معنوی و رضایت زناشویی. *اسلام و پژوهش‌های روان‌شناختی*. ۱۷(۱): ۸۸-۷۱
- شهبازی، فریده، احمدی، رضا، چرامی، مریم، غضنفری، احمد. (۱۴۰۰). اثربخشی آموزش کارکردهای اجرایی بر تعامل والد-کودک و رفتارهای اجتماعی کودکان دارای

- خودکنترلی پایین. *روان‌شناسی افراد استثنایی*. ۱۱(۴۲): ۱۵۹-۱۸۵
- عبدالرحیم پور، رقیه، بیرامی، منصور، هاشمی نصرت‌آباد، تورج. (۱۴۰۰). پیش‌بینی همدلی بر اساس مؤلفه‌های کارکردهای اجرایی در کودکان دارای نشانه‌های اختلال کمبود توجه/ بیش‌فعالی. *رویش روان‌شناسی*. ۱۰(۱): ۵۳-۶۲
- علیزاده فرد، سوسن، رزاقی، مریم. (۱۴۰۰). بررسی مدل ساختاری رابطه رضایت زناشویی با بنیان‌های شناختی-اخلاقی و تعهد زناشویی. *فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی*. ۱۲(۴۷): ۲۵۹-۲۸۲
- غدیری، فرهاد، سلیمانی، اسماعیل. (۱۴۰۰). طراحی برنامه آموزش کارکردهای اجرایی و بررسی میزان اثربخشی آن بر ارتقای همدلی در کودکان مبتلا به اختلال طیف اوتیسم با عملکرد بالا. *فصل‌نامه پژوهش‌های کاربردی روان‌شناختی*. ۱۲(۱): ۲۲۷-۲۴۵
- غفوریان قهرمانی، صفورا، مهدویان، علیرضا. (۱۴۰۰). پیش‌بینی رضایت زناشویی بر مبنای متغیرهای همدلی، تعهد زناشویی و سبک‌های دلبستگی در زنان متأهل شهر تهران. *روان‌شناسی بالینی و شخصیت*. ۱۹(۲): ۷۱-۸۰
- الماسی، نفسیه، خیبری، محمد، فراهانی، ابوالفضل، حمایت‌طلب، رسول. (۱۳۸۹). رابطه سبک زندگی و رضایت زناشویی در ورزشکاران و مقایسه آن با افراد عادی. *نشریه مدیریت ورزشی*. ۵: ۷۴-۸۷
- مشهدی، علی، میردورقی، فاطمه، حسین زاده ملکی، زهرا، حسنی، جعفر، حمزه لو، محمد. (۱۳۹۴). ساختار عاملی، اعتبار و روایی نسخه فارسی مقیاس نارسایی‌ها در کنش‌وری اجرایی بارکلی - نسخه بزرگ‌سال. *روان‌شناسی بالینی*. ۱۷(۱): ۵۱-۶۲
- موسوی، سید محمد، سماواتیان، حسین، نوری، ابوالقاسم. (۱۳۹۸). اثربخشی آموزش کیفیت‌بخشی زندگی کاری و غنی‌سازی زندگی زناشویی بر افزایش کیفیت زندگی کاری و رضایت شغلی در بین زوج‌های شاغل. *مشاوره کاربردی*. ۹(۲): ۱۰۹-۱۳۱
- نادری، لیلا، مولوی، حسین، نوری، ابوالقاسم. (۱۳۹۴). پیش‌بینی رضایت زناشویی زوجین شهر اصفهان بر اساس همدلی و بخشودن. *دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی*. ۱۶(۴) (پیاپی ۶۲): ۷۵-۶۹

- Matter? Conference: *9th International Conference of Cognitive Science (ICCS 2022)*. Tehran
- Barkley, R. A. (2012). *Executive functions: What they are, how they work, and why they evolved*. Guilford Press.
- Barkley, R.A. (2014). *The assessment of executive functioning using the Barkley deficits in executive functioning scales*. In Goldstein S, Naglierieditor JA. *Handbook of Executive Functioning*. New York: Springer.
- Carré, A., Stefaniak, N., d'Ambrosio, F., Bensalah, L., & Besche-Richard, C. (2013). The Basic Empathy Scale in adults (BES-A): factor structure of a revised form. *Psychological assessment, 25*(3), 679.
- Cascia, J., & Barr, J. J. (2017). Associations among vocabulary, executive function skills and empathy in individuals with autism spectrum disorder. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities, 30*(4), 627-637.
- Çelik, E., Çelik, B., Yavaş, Ş., & Süler, M. (2022). Investigation of marital satisfaction in terms of proactive personality, meaning in life, offense-specific forgiveness. *International Journal of Psychology and Educational Studies, 9*(1), 1-11.
- Cherewick, M., Schmiege, S., Hipp, E., Leiferman, J., Njau, P., & Dahl, R. E. (2022). A developmental analysis of dimensions of empathy during early adolescence: Behavioral empathy but not cognitive empathy is associated with lower psychopathology. *PLOS Global Public Health, 2*(11), e0001231.
- Chung, G. S. K., Chan, X. W., Lanier, P., & Wong, P. Y. J. (2022). Associations between Work–Family Balance, Parenting Stress, and Marital Conflicts during COVID-19 Pandemic in Singapore. *Journal of Child and Family Studies, 1-13*.
- Cristofani, C., Sesso, G., Cristofani, P., Fantozzi, P., Inguaggiato, E., Muratori, P., et al. (2020). The Role of Executive Functions in the Development of Empathy and Its Association with Externalizing Behaviors in Children with Neurodevelopmental Disorders and Other Psychiatric Comorbidities. *Brain sciences, 10*(8), 489.
- Daher, K., Saad, D., Mugellini, E., Lalanne, D., AbouKhaled, O. (2022). Empathic and Empathetic Systematic Review to Standardize the Development of Reliable and Sustainable Empathic Systems. *Sensors, 22*, 3046.
- Dong, S., Dong, Q., & Chen, H. (2022). Mothers' parenting stress, depression, marital conflict, and marital satisfaction: The moderating effect of fathers' empathy tendency. *Journal of affective disorders, 299*, 682–690.
- Fowers, B. J., & Olson, D. H. (1989). ENRICH Marital Inventory: A

- discriminant validity and cross-validation assessment. *Journal of marital and family therapy*, 15(1), 65-79.
- Friesen, K. (2019). *Empathy and Executive Functioning in Children with Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder* (Unpublished master's thesis). University of Calgary, Calgary, AB.
- Godfrey, D. A., Kehoe, C. M., Bastardas-Albero, A., & Babcock, J. C. (2020). Empathy Mediates the Relations between Working Memory and Perpetration of Intimate Partner Violence and Aggression. *Behavioral sciences (Basel, Switzerland)*, 10(3), 63.
- Gordon, K. C., & Baucom, D. H. (2003). Forgiveness and marriage: Preliminary support for a measure based on a model of recovery from a marital betrayal. *The American Journal of Family Therapy*, 31, 179-199
- Heyes, C. (2018). Empathy is not in our genes. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*. 95, 499-507.
- Jackson, D. L. (2003). Revisiting sample size and number of parameter estimates: Some support for the N: q hypothesis. *Structural equation modeling*, 10(1), 128-141.
- Jolliffe, D., & Farrington, D. P. (2006). Developmental and validation of the basic empathy scale. *Journal of Adolescence*, 29(4), 589-611.
- Jung, S.Y. (2019). The Relationship between the Covert Narcissism and Marital Satisfaction of Korean Americans: The Mediating Effects of Forgiveness and Empathy. *The Journal of the Korea Contents Association*. 19(8), 412-426.
- Khorramabadi, R., Sepehri Shamloo, Z., Salehi Fadardi, J., Bigdeli, I. (2019). Prediction of Extramarital Relationships Based on Executive Functions With the Mediatory Role of Marital Commitment. *PCP*. 7 (2):147-157.
- Kline, R. B. (2015). *Principles and practice of structural equation modeling*. Guilford publications.
- Kochar, R. K., & Sharma, D. (2015). Role of love in relationship satisfaction. *The International Journal of Indian Psychology*, 3(1), 81-107.
- Lan, X. (2022). "Parents are gone": Understanding the unique and interactive impacts of affective and cognitive empathy on left-behind youth's academic engagement. *Current Psychology*, 1-15.
- Malinowska, J. K. (2022). Can I feel your pain? The biological and socio-cognitive factors shaping people's empathy with social robots. *International Journal of Social Robotics*, 14(2), 341-355.
- Meil, W.M., Puskar, A.H. (2011). *Empathy and executive function in college students*, Program No.123.98. Neuroscience Meeting Planner. Washington, DC: Society for Neuroscience.

- Nasir, H., Tan, C.-S., Peh, K.-S. (2021). The Executive Skills Questionnaire-Revised: Adaptation and Psychometric Properties in the Working Context of Malaysia. *Int. J. Environ. Res. Public Health*, 18, 8978.
- Nunes, C., Martins, C., Leal, A., Pechorro, P., Ferreira, L. I., & Ayala-Nunes, L. (2022). The ENRICH Marital Satisfaction (EMS) Scale: A Psychometric Study in a Sample of Portuguese Parents. *Social Sciences*, 11(3), 107.
- Pronk, T. M., & Karremans, J. C. (2014). Does executive control relate to sacrificial behavior during conflicts of interests? *Personal Relationships*, 21(1), 168-175.
- Pronk, T. M., Karremans, J. C., & Wigboldus, D. H. (2011). How can you resist? Executive control helps romantically involved individuals to stay faithful. *Journal of personality and social psychology*, 100(5), 827.
- Pluut, H., Ilies, R., Su, R., Weng, Q., & Liang, A. X. (2022). How social stressors at work influence marital behaviors at home: An interpersonal model of work-family spillover. *Journal of Occupational Health Psychology*, 27(1), 74.
- Rodriguez-Gomez, D.A., Talero-Gutiérrez, C. (2022) Effects of music training in executive function performance in children: A systematic review. *Front. Psychol.* 13:968144.
- Sened, H., Lavidor, M., Lazarus, G., Bar-Kalifa, E., Rafaeli, E., & Ickes, W. (2017). Empathic accuracy and relationship satisfaction: A meta-analytic review. *Journal of Family Psychology*, 31(6), 742.
- Whisman, M. A., Gilmour, A. L., & Salinger, J. M. (2018). Marital satisfaction and mortality in the United States adult population. *Health psychology: official journal of the Division of Health Psychology, American Psychological Association*, 37(11), 1041-1044.
- Whisman, M. A., Sbarra, D.A., Beach, S.R. H. (2021). Intimate Relationships and Depression: Searching for Causation in the Sea of Association. *Annual Review of Clinical Psychology*, 17: 233-58.
- Williams, C.N., McEvoy, C.T., Lim, M.M., Shea, S.A., Kumar, V., Nagarajan, D., Drury, K., Rich-Wimmer, N., Hall, T.A. (2022). Sleep and Executive Functioning in Pediatric Traumatic Brain Injury Survivors after Critical Care. *Children*, 9, 748.
- Yan, Z., Hong, S., Liu, F., & Su, Y. (2020). A meta-analysis of the relationship between empathy and executive function. *PsyCh Journal*, 9(1), 34-43.
- Yoo, J. (2022). Gender role ideology, work-family conflict, family-work conflict, and marital satisfaction among Korean dual-earner couples. *Journal of Family Issues*, 43(6), 1520-1535.
- Ze, O., Thoma, P., & Suchan, B. (2014). Cognitive and affective empathy in

younger and older individuals. *Aging & mental health*.18(7), 929-935.
Zinat, T. (2018). *The Relationship between Executive Function and Empathy: An fMRI Investigation in Healthy Adults*. Thesis, Georgia State University.

استناد به این مقاله: فضائلی، طاهره، حیدری، حسن، حمیدی‌پور، رحیم. (۱۴۰۲). تدوین مدل رضایت زناشویی بر اساس کارکردهای اجرایی با نقش میانجی همدلی در زوجین شاغل، فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی، ۱۴(۵۵)، ۱۲۵-۱۴۹.

DOI: 10.22054/QCCPC.2023.69674.2997

Counseling Culture and Psychotherapy is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی